

วิจารณ์หนังสือเรื่องเรือนชั้นใน-ชั้นนอก พุทธธรรมสำหรับชายหนุ่มหญิงสาวผู้ออกเรือน
Book Review of Inner and Outer Household: Buddhist Teachings
for Young Men and Women Starting Married Life

พระปลัด สิทธิพงษ์ ธีรบุญโญ

Phrapalad Sitthipong Thirapunyo

พระมหาบุญณสมบัติ บุญเรือง

Phramaha Punsombat Boonrueng

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

พระครูวินัยธรสุขุม สุขวาทโก

PhrakhruvinaiTHON Sukhum Sukhavattako

วัดนครอินทร์ นนทบุรี

Wat Nakhon In, Nonthaburi

E-mail: Lannakubapoon@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 1 มกราคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 มิถุนายน 2568

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือ

ชื่อหนังสือ : เรือนชั้นใน เรือนชั้นนอก

ISBN : 974 -7379 – 06 - 6

ผู้เขียน : พ.อ.ปิ่น มุกกันต์

สำนักพิมพ์ : บริษัท สร้างสรรค์บุ๊ค จำกัด

ปีที่พิมพ์ : ครั้งที่ 16, เมษายน 2544 / จำนวน 211 หน้า

2. บทนำเกี่ยวกับหนังสือ

“เรือนชั้นใน เรือนชั้นนอก” ของ “พ.อ.ปิ่น มุกกันต์” (พ.ศ.2459 - 2515) โครงสร้างของประเทศไทยกำลังได้รับการพัฒนา และเติบโตมาภายใต้การขยายตัวของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในภาคอีสาน (ธีระพงษ์ มีไธสง, 2560, น. 288-309) บวชเรียน ฝากตัวเป็นศิษย์พระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม แห่งวัดป่าสาละวัน และเติบโตใน

เส้นทางของอนุศาสนาจารย์ และตำแหน่งสูงสุดในอธิบดีกรมการศาสนา (พ.ศ.2506-2515) ดังปรากฏในงานวิจัยของวิราวรรณ นฤปติ(2562) นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใน เรื่อง "พระพุทธศาสนาภาคอีสาน ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนถึงยุคสงครามเย็น" (พรรณราย เรือนอินทร์, 2562) ในงานวิจัยพูดถึงพัฒนาการของพระพุทธศาสนาและบทบาทของ “ปิ่น มุกกันต์” กับพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นผู้เขียนหนังสือที่นำมาเสนอนี้ โดยผู้เขียนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นฐานในการเขียนโดยใช้เป็นหลักการดำรงชีวิต เช่น หลักการใช้ชีวิตในภพปัจจุบัน หรือ หลักการใช้ทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น เพราะคนในยุคปัจจุบันถือว่าเป็นการอยู่ในสังคมที่สามารถสื่อสารกันได้ทั่วโลก ” (Social Media) “การอยู่ครองเรือน” ไม่ได้อยู่ในป่าในดง จำเป็นต้องอยู่กับสังคมผู้คนหมู่มาก หรือ อยู่ในหมู่บ้าน ในเมือง ในประเทศ จำเป็นต้องรู้จักการเข้าสังคม ปัจจุบันนี้ก็มีอยู่มาก จะต้องท าย่างไรถึงจะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แล้วก็ตั้งคำถามไปอีกว่า “ทำไมต้องมีเรือนภายใน-เรือนภายนอกละ” ก็ต้องตอบไปอีกว่า มนุษย์เรานั้นประกอบด้วยกายกับใจอยู่ด้วยกัน เมื่อจิตใจดี การแสดงออกมาทาง กาย วาจาที่ดีไปด้วย แต่ถ้าจิตใจไม่ดี ก็ตรงกันข้ามคือ หลงผิด พุดผิด ทำผิด และ/หรือ เราเห็นข่าวทุกวัน มีการฆาตกรรม มีการฆ่าข่มขืน เป็นต้น เพราะอะไร? ในหนังสือ “เรือนชั้นใน เรือนชั้นนอก” เป็นการตอบโจทย์เชิงสังคมได้ดี ผู้เขียนจึงขอนำเสนอแบบวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3. สารัตถะของหนังสือ

ภาคเรือนชั้นใน

หนังสือเล่มนี้มีการนำเสนอโดยนำหลักวิชาการผสมผสานกับหลักธรรมโดยอ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎกมาประกอบกับการการใช้คำสมัยใหม่ เหมาะแก่ประชาชนทั่วไปได้อ่านและเข้าถึงได้ค่อนข้างดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับผู้ครองเรือนได้ แต่สำหรับพระสงฆ์ถือว่าไม่มีเรือน คงได้แต่รู้ไว้ใช้ใส่บา แวกทาน ได้นำไปประกอบการเทศนาสอนญาติโยม เหมือนประโยคที่ว่า “รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง”

บทที่ 1 คำว่า “เรือน” มีความหมายมากมายที่ผู้แต่งนิยามไว้ทางศาสนาท่านแบ่งออกตามลักษณะของผู้ดำรงชีพ คือ 1. อาคาริยะ คนมีเรือน คือ ประชาชนทั่วไป ยังมีเรือน ยังไม่ได้บวช ดำรงชีพเหมือนชาวบ้านเหมือนอย่างเราๆ 2. อนาคาริยะ คือ คนผู้ไม่มีเรือนสละเรือน ออกไปบวชเป็นบรรพชิต ก็คือ พระสงฆ์สามเณรนั่นเอง คนโบราณท่านนำคำว่า เรือน ไปใช้ในการมีคู่ครองอีกด้วย เช่นบอกว่า “แม่คนนี้ออกเรือนหรือยัง” หมายถึงว่า มีครอบครัวหรือมีสามีหรือยัง ไม่ได้มีความหมายว่า ได้สร้างเรือนเป็นไม้หรือเป็นปูน (หน้า 5) ซึ่งเมื่อเราพูดถึงบ้านหรือเรือนนั้น เราจะรู้สึกอบอุ่น เพราะทุกคนต้องมีบ้าน เกิดมาเป็นคนโดยสากลแล้วต้องมีพ่อแม่ พี่น้อง อยู่รวมกันเป็นบ้าน เป็นสถาบันแรกที่ส่งความสุขให้เราและแก่คนที่อยู่ในเรือน ถ้าคนในบ้านมีความรักความปรารถนาดีต่อกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน บ้าน/เรือนจะเป็นบ้านที่มีความสุข ฉะนั้นแล้วสถาบันครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีความส คัญอย่างมากในการอบรมบ่มนิสัยลูกหลานที่เกิดมาในตระกูลนั้น การเกิดมาในตระกูลที่ดีได้นั้น พระพุทธเจ้าองค์บรมศาสดา พระองค์ได้ทรงตรัสว่า เป็นมงคลสูงสุดข้อหนึ่ง ในมงคล 38 ประการ ถิ่นที่เหมาะสมหมายถึง ถิ่นที่สิ่งแวดล้อมดี ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่สุขภาพกายและใจ ยิ่งกว่านั้นยังสนับสนุนให้ผู้อยู่อาศัยสามารถประกอบ กิจกรรมงานในหน้าที่อันเป็นสัมมาอาชีพ ให้เจริญก้าวหน้าได้อย่าง

และสร้างสมคุณงามความดีได้เต็มทีถิ่นที่เหมาะสม มีความหมายกว้างครอบคลุมถึงถิ่นที่อยู่ทุกระดับ เช่น บ้านที่เราอาศัยโรงเรียนที่เราเรียน สถานที่ที่เราทำงาน หมู่บ้านชุมชนที่เราอยู่ ตำบลที่เราตั้งหลักฐาน อำเภอ จังหวัด ประเทศ ทวีป เป็นต้น

ลักษณะของถิ่นที่เหมาะสม

1. อาวาสเป็นที่สบาย หมายถึง เป็นที่ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ดี เช่น ถ้าเป็นบ้าน ก็ต้องให้มีต้นไม้ร่มรื่น น้ำไฟสะดวก ถ้าเป็นโรงเรียน ก็ต้องมีสุขลักษณะดี มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียงอึกทึก มีบริเวณกว้างขวาง มีสนาม กีฬา ถ้าเป็นที่ตั้งร้านค้า ก็ต้องเป็นบริเวณที่อยู่ในย่านชุมชน การคมนาคมสะดวก

2. อาหารเป็นที่สบาย หมายถึง เป็นบริเวณที่สามารถจัดหาอาหารได้สะดวก เช่น อยู่ใกล้ตลาด หรือบริเวณที่มีการเกษตรกรรมสามารถผลิตอาหารได้เองอย่างพอเพียง และเป็นที่ที่สามารถประกอบธุรกิจการงานหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ดี

3. บุคคลเป็นที่สบาย หมายถึง บริเวณที่อยู่นั้นต้องไม่มีนักเลงอันธพาล โจรผู้ร้ายไม่ชุกชุม คนส่วนใหญ่ในละแวกนั้นเป็นคนดี มีศีลธรรม มีวินัย ใฝ่หาความก้าวหน้า

4. ธรรมะเป็นที่สบาย หมายถึง ความดีงาม ความเหมาะสม ใน 2 ลักษณะ คือ

ในทางโลก หมายถึง ในถิ่นนั้นมีโรงเรียน สถานศึกษาสำหรับให้ความรู้ได้อย่างดีตลอดจนมีหลักการปกครอง การบริหารราชการบ้านเมืองที่ดีอีกด้วย ในทางธรรม หมายถึง ในถิ่นนั้นมีพระภิกษุ หรือฆราวาสผู้รู้ธรรม เป็นบัณฑิต สามารถให้การอบรมสั่งสอนศีลธรรมได้อย่างดี หรือถิ่นที่พระพุทธศาสนาแผ่ไปถึง สามารถให้ทาน รักษาศีล ฟังเทศน์ ท าสมาธิภาวนาได้เป็นนิจ เป็นเรือนที่น่าสนใจที่จะเข้าไปอยู่อาศัยได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) ผู้แต่งได้กล่าวไว้อีกว่า “เรือนชั้นใน” จะได้ตรงกันข้ามกันเรือนชั้นนอกซึ่งสามารถคุ้มได้แต่ภัยชั้นนอก เช่น คุ้มแดด คุ้มฝน หรือโจรผู้ร้าย ถ้าบ้านแข็งแรงพอคนอยู่ก็อยู่อย่างสบายใจได้ ที่ว่าเรือนชั้นนอกคุ้มแดดได้ บางคนมีบ้านอยู่เหมือนหนึ่งปราสาทพระอินทร์ แต่ใจมันยังร้อนๆวูบวาบ ทั้งๆ ที่ไม่มีปรอทเลยสักนิด นอนตรงไหนก็ไม่เป็นสุข นั่งตรงไหนก็ไม่สบาย (หน้า 7) เป็นเชิง “เปรียบเทียบสังคม” ในปัจจุบันที่มีค่านิยมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ถึงท่านจะแต่งหนังสือเล่มนี้ไว้นานแล้ว แต่แนวโน้มที่จะเกิดความเฟื่องฟูค่านิยมของการใช้ชีวิตของคนในยุคปัจจุบันนี้คงมีมาตั้งแต่สมัยโบ ราณ เพราะมีการนารสนิยมของชาวตะวันตกหลายๆอย่างมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปในบทที่ 1 นี้ ผู้แต่งได้ใช้ให้เห็นการสร้าง “เรือน” สำหรับผู้ครองเรือน แต่เรือนนั้นต้องมีสองชั้น คือ เรือนชั้นใน แต่ยังไม่กล่าวถึงเรือนชั้นนอกมาก การดูเบาในการครองเรือนนั้น พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “ทุรา วาสา ฆรา ทุกขา” ครองเรือนไม่ดีมีทุกข์ระทม (ขุ.ธ.25/32/55) ครองอย่างไรจึงดี เชิญพิจารณาต่อไป (หน้า 9) และเป็นเชิง “ชี้แนะ” ในเรื่องของคนที่ครองเรือน ว่าควรท ายอย่างไร ให้มีความมั่นคง ไม่ใช่มั่นคงเฉพาะตัว เรือนภายนอก แต่เรือนภายในนั้น เน่าเฟะ ใช้ไม่ได้ ท่านจึงเปรียบเทียบว่าในครัวเรือนนั้น เสถียรภาพของครอบครัวจริงๆ มีอยู่ 3 ชั้น คือ ชั้นใน ได้แก่ สามภรรยา ชั้นกลาง ได้แก่ บุตร ธิดา และชั้นนอกได้แก่ บริวารชน

ท่านยังพูดไปถึงว่า “การมีคู่ครองที่ดีนั้นมีความสำคัญ” อย่างมาก เพราะสองสามีภรรยาในเรือนนั้นมีความสำคัญต่อครอบครัวโดยรวม เพราะเป็นผู้ก าหนดทิศทางของครอบครัว ถ้าครอบครัวใดผัวก็เหลวเมียก็เหลวก็เสียด้วยกันทั้งคู่ พ่อเรือนเหมือนขาขวา แม่เรือนเหมือนขาซ้าย ถ้าขัดขาทั้งก็เกิดขัดของกันจนทำให้หัว

กระเเมนอย่างแน่นนอน เมื่ออ่านมาถึงจุดนี้ จะทำให้มองให้เห็นว่า ผู้แต่งพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “การครองเรือน” ที่ถูกต้องในทัศนะของผู้แต่งเอง อาจจะมีประสบการณ์โดยตรงหรือสังเกตต่างๆ นาๆ ก็เป็นไปได้ เป็นการกล่าวไว้โดยรวมของผู้แต่งเอง

บทที่ 2 กล่าวถึง “การเลือกคู่ครอง” ว่าการสร้างบ้านที่อยู่อาศัยต้องอาศัยวัสดุเช่น ไม้ เหล็ก อิฐหิน ปูน ทรายเป็นต้น อีกอย่างหนึ่งคือ การออกแบบตัวอาคารที่สร้างได้แก่ เครื่องก่อสร้างอย่างดีท ำให้บ้านนั้นอยู่สบาย ในการสร้างบ้านขึ้นในมีความ แตกต่างจากการสร้างเรือนชั้นนอก เพราะการสร้างครอบครัวให้เป็นฝั่งเป็นฝาต้องคำนึงถึงบุคคลที่จะประกอบกันเป็นครอบครัว ในบทนี้ผู้แต่งได้วิเคราะห์ขึ้น ในเรื่องของ การเลือกคู่ครอง ส่วนใหญ่การเลือกคู่ครองนั้นมักจะเป็นความลับของหนุ่มๆสาวๆไม่ให้แพร่งพรายให้ใครทราบหรือรู้ เพราะกังวลในเรื่องความไม่แน่นอนคิดคอยจากแถลงการณ์ในวันเชิญในการ์ดเชิญรดน้ำที่เดียวหากว่ารั่วไหลให้ใครอื่นรู้ก็จะอาจจะเกิดความบกพร่องในเรื่องความรัก การสงวนเรื่องรักเป็นความลับทั้งผลดีและผลเสียคือ 1. ดีทางนโยบาย 2. เสียทางเลือกคู่ (หน้า 17) มีหลายมุมมองที่ผู้เขียนค่อนข้างที่จะ “ขึ้น ำ” ผู้อ่านไปในทางที่ สุดโต่ง คือ การเลือกคู่ครองต้องมีคุณสมบัติอย่างโน้นอย่างนี้ เป็นการเตือนโดยใช้หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาเข้ามาจับหรือเข้ามาประกอบให้ผู้อ่านได้รู้ชีวิตของการมีคู่ครองอย่าง ที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่า คนเราก่อนแต่งงานเขาเคลือบไว้ด้วยน้ำผึ้งน้ำตาลทั้งนั้นยังสมัยนั้นคนวิทยาศาสตร์มีมากต้องระวังให้แต่งงาน กันแล้วจะเป็นอย่างไรไม่รู้ คู่ครองเลือกแล้วเปลี่ยนยากถ้าเราจะซื้อเสื้อใส่สักตัวเราอาจจะทิ้งได้ 5 นาที 10 นาทีเพราะว่าเราซื้อมาแล้วมันไม่ดีเราจะโยนทิ้งเมื่อไหร่ก็ได้จะใส่ตัวไว้ก็ได้

แต่คู่ครองไม่ใช่แบบนั้นคนเดียวจะต้องอยู่กินกันจนตายซึ่งเป็นเวลานับ 10 ปีจะรู้ว่าไม่ดีก็ทิ้งยากปล่อย ไม่ลง เหมือนโบราณว่า “กลืนง่ายคายยาก” บางรายตัดกันไม่ขาดต้องขึ้นโรงขึ้นศาลให้ช่วยตัดสิน (หน้า 17) ต้องเข้าใจว่าผู้แต่งมีความเชี่ยวชาญในหลักธรรมพระพุทธศาสนาจึงสามารถยกค าสอนในทางพุทธศาสนาให้ เข้าใจได้ดีและสามารถประยุกต์ใช้ในยุคปัจจุบันได้ จึงได้ยกตัวอย่างลักษณะของ “ชายดี-หญิงดี” เพื่อให้ผู้อ่าน ไม่เข้าใจได้ง่ายเรื่อง 6 มีอยู่ดังนี้ 1. รูปทรัพย์ 2. รวยทรัพย์ 3. นบวิชา 4. มารยาทผู้ดี 5. ขาดผู้ดี 6. มีศีลธรรม

1. คำว่า รูปสวย ตรงกับคำโบราณที่ว่า เรือน 3 น้ำ 4 เมื่อกล่าวถึงเรือน 3 หมายถึงว่าเรือนผม เรือน ร้าง เรือนخان แสดงให้เห็นว่า การดูแลรักษาสุขภาพร่างกายหรือ การดูแลบ้านเรือนหรือเป็นแม่บ้านแม่เรือน นั้น เป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งที่ควรมีปรากฏอยู่ในความเป็นคู่ครองที่ดี ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตาม ต้องมี คุณสมบัติที่ดีข้อนี้ มีค ำพ่วงเพยโบราณกล่าวว่า “รูปสวย รวยทรัพย์ อับปัญญา” บ่งถึงการมีทรัพย์ มีความสวย หล่อ แต่ไม่มีปัญญาในการใช้ชีวิตก็มีอยู่ในสังคมปัจจุบัน เรือนชั้นใจจึงประกอบด้วยจิตใจที่สามารถนำธรรม ของคฤหัสถ์ไปใช้ได้อย่างดี

2. รวยทรัพย์ความรายนั่นขึ้นอยู่กับเราจะเอาอะไรวัดคำว่าวัดที่ทรัพย์สมบัติก็ต้องวัดที่บ้านช่องห้องหอ หรือทรัพย์สินต่างๆ ไกล่สวนอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ แต่ถ้าในนิธิกณทสูตร (ขุ.ธ.(ไทย) 25/11-12/17) กล่าวถึง รูปลักษณะคนมีบุญว่า “ความมีผิวพรรณงดงาม ความมีเสียงไพเราะ ความมีทรวดทรงสมส่วน ความมีรูปสวย ความเป็นใหญ่ความมีบิรวาร ทั้งหมดจะได้ด้วยขุมทรัพย์นี้”

3. นบวิชาเป็นคนมีความรู้ความฉลาดอย่างที่โบราณว่ารู้อะไรก็ไม่เท่ารู้วิชามีวิชาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับ แแสน

4. มารยาทเป็นคนมีกิริยาจาสุภาพเรียบร้อยน่ารักสำคัญอยู่มากสำหรับผู้ครองเรือนเมื่อแต่งงานแล้วก็ไม่มีมารยาทเดิมของตน ไม่พูดจาที่ได้หยาบคายไม่ด่าไม่ว่า สามารถที่จะผูกใจคู่ครองของตนได้

5. ชาตผู้ดีโบราณบอกว่า “ดูช้างให้ดูที่หาง ดูนางให้ดูที่แม่ จะดูให้แน่ต้องดูยาย” หมายถึงว่า การแสดงกิริยาท่าทางต่างๆ บ่งบอกถึงความเป็นผู้ดีหรือการเป็นคนอย่างไรบ่งบอกไปถึงต้นตระกูลของผู้นั้นๆ เลย

6. มีคุณธรรม คนมีใจเป็นธรรมะ ไม่ใช่มีใจเป็นธรรมจึงจะสามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข (หน้า 23) ผู้แต่งได้วิเคราะห์และชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติของการครองตนและคุณลักษณะของการเป็นคู่ครองที่ดีในบทที่ 2 นี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้นต้องประกอบด้วยลักษณะที่ดีที่ผู้แต่งได้รวบรวมไว้ด้วยประกอบหลักธรรมที่สามารถร่วมสมัยได้

สรุปในบทที่ 2 ผู้แต่งได้ให้ “แนวคิด เกี่ยวกับกับคุณสมบัติของการเลือกคู่ครอง” ผู้แต่งได้กล่าวถึงคุณสมบัติ 6 ข้อของผู้ครองชีวิตซึ่งเมื่อแยกเป็นประเภท 2 ประเภทกล่าวคือข้อแรกและข้อที่ 2 เป็นดีภายนอก ส่วน 4 ข้อหลังเป็นดีภายในหมายถึงรูปสวยและรวยทรัพย์เป็นรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ ส่วนการนับวิชามารยาทชาติ ผู้ดีและมีศีลธรรม 4 ข้อนี้เป็นคุณสมบัติซึ่งผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงภายนอกกับภายในเปรียบเสมือนว่าเครื่องประดับที่อยู่ได้ชั่วครั้งชั่วคราวเห็นถึงคุณสมบัติของการเป็นคู่ครองที่ดีแล้วยัง “สอดแทรกเชิงให้ข้อคิด” ในเรื่องของธรรมะก็คือคนมีรูปร่างสวยอย่ามองกับความสวยมากเกินไปเป็นเพียงรูปสมบัติจะช่วยให้เราอยู่ได้ระยะหนึ่งจะสามารถดึงดูดคนใจทรามที่มีความรักไม่แน่นอนเข้ามาพัวพันกับตัวเราสุดท้ายจะเป็นการนำหนักใจว่าเลือกคู่ครองผิดพลาดต้องระวังตัวให้วิธีที่ดีที่สุดก็คือต้องเลือกคุณสมบัติข้อที่ 3 4 5 6 ขึ้นให้มาก คุณสมบัติเหล่านี้จะช่วยป้องกันผู้ทรามที่ตามนั้นให้ออกไปจากตัวเราได้ (หน้า 28) ผู้แต่งให้แนวคิดและสอนธรรมะบูรณาการ “ระหว่างความดีภายนอกและความดีภายใน” เปรียบเหมือนต้นไม้ซึ่งต้นไม้ที่เราจะเห็นเป็นปกติว่าจะมีเปลือกบางต้นมีเปลือกหนาตลอดผืนเป็นต้นไม้ชนิดดีแต่ต้นไม้ที่ไม่มีโอกาสที่จะมีชีวิตก็ยังมีหนาม แต่มีคนเอาไปสร้างบ้านสร้างเรือนปะเหมาะถึงกับอยู่ในวังในวังมีคนนิยมชมชอบ คนเราก็เหมือนกันเป็นคนมีความสุขแต่ก็สุขอย่างแคมีทรัพย์สินทรัพย์ก็สิ้นสุดและสิ้นทั้งหมดแม้แต่ความรัก เปรียบเสมือนรูปสมบัติคือความมีรูปสวยและทรัพย์สมบัติก็คือรวยทรัพย์ที่ผู้แต่งได้กล่าวไว้ ส่วนคุณสมบัติอีก 4 ข้อ ก็คือ วิชามารยาท สมบัติผู้ดี และศีลธรรม อย่างนี้เป็นคุณสมบัติของความเป็นผู้ดีเป็นคนดีนั่นเอง (หน้า 30) ซึ่งความดีทั้งภายในและภายนอกผู้เขียนได้ “เปรียบเทียบให้ชัดเจนเป็นอุปมาอุปไมย” ซึ่งความดีความหอมที่โชยกลิ่นออกจากแก่นจันทร์ต้นแก่ก็ยังได้กลิ่นหอมและแม้แต่ต้นตายก็เหลือแก่นความหอมก็ไม่เหือดหายจากแก่นความดีภายนอกและภายในจึงต้องอาศัยกันและกันจึงจะมีค่ามากเป็นบ่อเกิดแห่งความสุขและการให้ความมั่นคงของครอบครัวการเลือกคู่ครองจึงจะให้เข้าถึงความดีไม่ใช่เฉพาะภายนอกเท่านั้น

บทที่ 3 “หลักการครองเรือน” ในบทที่ 3 นี้ผู้แต่งได้เน้นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือขรรวาสธรรม/คุณธรรมของผู้ครองเรือนผู้แต่งได้ให้ความหมายของ “คุณธรรม” หมายถึงการควบคุมสติอารมณ์ได้ ไม่ลุไปตามอารมณ์ที่ไม่ดีที่มากกระทบ (หน้า 33) การครองเรือนนั้น มีนักวิชาการได้กล่าวควบคุมไปกับการครองตน เพราะ เมื่อเราจะสอนผู้อื่น เราต้องท ำตัวให้เป็นตัวอย่างเสียก่อน อันนี้ผู้เขียนวิเคราะห์โดยสังเกตไม่ได้ตำหนิหรือเจาะจงใครเป็นพิเศษ ฉะนั้นคุณธรรมที่อยู่ในการครองเรือนนั้น ส่วนใหญ่จึงมาจากค าสอนทางพระพุทธศาสนาเช่น หลักขรรวาสธรรม คือ หลักปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนมาตั้งแต่สมัย 2,600 กว่าปี

ที่ผ่านมาถึงจะผ่านมานานขนาดนี้ แต่“คุณธรรม” เป็นค รวบรวมของคุณสมบัติแห่งความดีทั้งสิ้น เช่น ความมีเมตตากรุณาซึ่งทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้จะอยู่ด้วยกันด้วยเมตตา จึงจะอยู่ด้วยกันถึงจะอยู่อย่างมีความสุข ไม่ใช่เพียงศาสนาพุทธเท่านั้นที่สอนเรื่องนี้ “ความเมตตากรุณา” นั้นสามารถมีได้ทุกศาสนาสังเกตความเมตตาเพราะความเมตตาเป็นสากลผู้เรียนฝรั่งหลายคนก็เจอสิ่งที่มีชีวิตเราก็จะรักกอดจูบเลยว่าเป็นสัตว์เดรัจฉาน

ในบทที่ 3 นี้ผู้แต่งมีการ “เปรียบเทียบ” ในด้านของคุณธรรมที่ผู้ครองเรือนจ าเป็นต้องมีและไม่ควรมี เป็นอย่างไรเป็นการแต่งสะท้อนเชิงเปรียบเทียบให้เห็นว่า สังคมเรามีทั้งคนดีและคนไม่ดีซึ่งจะต้องวัดด้วยความด้วยคุณธรรมที่มีอยู่ในจิตใจ (หน้า 35) ผู้แตงนำหลักธรรมคือการครองเรือนที่พุทธเจ้าได้ตรัสไว้ไว้ก็คือ ฆราวาสธรรมได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เมื่อกล่าวเป็นภาษาไทยง่ายๆก็คือ ความจริงใจ ความยับยั้งชั่งใจ ความอดทนอดกลั้นและความเสียสละที่ออกมาจากใจส่วนลึก ซึ่งเป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง ที่พระพุทธรองค์ได้ทรงวางไว้ให้สำหรับคู่ครอง ผู้แตงได้ยกมาแสดง ให้เห็นถึงคุณธรรมที่พระพุทธรศาสนาแม่บท ซึ่งในบทนี้ผู้แตง “มุ่งเน้นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา” ขึ้นอย่างมาก เพราะเห็นความสำคัญ แต่ผู้เขียนวิเคราะห์แล้ว คงไม่ต้องลงรายละเอียดมาก เพราะมีในบทอื่นที่น่าสนใจอยู่พอสมควร แต่จะยกตัวอย่างสักเล็กน้อยในส่วน ของธรรมะพอเข้าใจ ได้แก่

ข้อแรก“สัจจะ” แปลกันมาว่าความสัตย์หรือความซื่อสัตย์เรื่องนี้เป็นคุณธรรมทางใจดูยาก ปฏิบัติก็ยากหากไม่ก าหนดขอบเขตไว้ดูกันเชิงปฏิบัติแล้วคนมีสัจจะย่อมแสดงออกมาให้รู้ 3 อย่างคือ 1. เป็นความจริง 2. เป็นความตรง 3. เป็นความแท้(หน้า 36) และหลักธรรมอีกหลายข้อ ที่ผู้แตงได้นำมาเสนอล้วนแต่เป็น หลักธรรมที่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันจริง ในส่วนนี้ผู้แตงพยายามชี้ให้เห็น “หลักธรรมข้อที่มีความจริงใจ” ของคนลักษณะผู้ครองเรือน มีความจริงใจต่อกันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ “ไม่หวาดระแวงกัน” ถึงจะมีความสุขได้ ประเทศไทยเราถือว่าเป็นเมืองพุทธเป็นเมืองที่สงบปลอดภัยจากสงครามไม่มีการสู้รบไม่มีสงครามที่น่ากลัว แต่การฉกชิงวิ่งราวก็บอกไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่ ถึงจะมีความจริงใจต่อกันแต่ก็ต้องระมัดระวังในส่วนของโจรภัยต่างๆ ด้วย เพราะยุคปัจจุบันนี้ “รู้หน้า ไม่รู้ใจ” หรือ “หน้าเนื้อ ใจเสือ” ก็มีมากมายผู้เขียนสนับสนุนแนวคิดที่สามารถบูรณาการหลักธรรมเข้าไปในการใช้ชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นคู่ครองหรือการทำงานโดยเป็นกลุ่ม หรือเป็นคนะก็ต้องอาศัยความจริงใจไม่คดโกงไม่ทุจริตในใจ ถึงแม้ผู้เขียนจะเป็นคนโบราณซึ่งนับไปหลายทศวรรษ ก็ตามที่ แต่ก็สามารถที่จะบูรณาการธรรมะเข้าไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อที่ 2 “ทมะ” ความ ช่มใจ คุณลักษณะของพ่อบ้านแม่เรือนอันดับที่ 2 นี้หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นหรือพูดไทยปนฝรั่งว่ารู้ฟอร์มตัว (Reform) ให้เหมาะสม (หน้า 48) ผู้แตงพยายาม “เล่าถึงประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่เกี่ยวกับธรรมะข้อนี้” ว่าควรปฏิบัติอย่างไรเป็นการชี้แนะเชิงเตือนพ่อบ้านแม่เรือน เป็น “คุณธรรมประเภทสะกิด” ใจให้รู้จักปรับปรุงตัวเมื่อเราทำความผิดก็ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่นเคยใช้ชีวิตในการเที่ยวแต่เมื่อได้แต่งงานแล้วก็ไม่เปลี่ยนนิสัยกับการเที่ยว เพราะนี่เป็นสิ่งที่นำความวิบัติมาให้แก่คู่ครอง เพราะฉะนั้นผู้แตงพยายามโยงเรื่องธรรมะข้อนี้ว่าสามารถแยกหลักการปฏิบัติธรรมะข้อ “ทมะ” ให้ชัดๆเมื่ออยู่ในใจผู้ใดทำให้ผู้นั้นมีคุณลักษณะ 3 อย่างคือ 1) รู้จักฝึกฝนตน 2) รู้จักหยุดเปลี่ยนพฤติกรรม 3) รู้จักข่มใจตัวเอง สิ่งที่มีมันไปตามกิเลสมากก็จะรู้สึกว่ายาก แต่พยายามที่จะลด เลิกละให้ได้ธรรมดาจิตใจคนยอมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนใหญ่จะลงไปในอารมณ์โลกโกรธหลง แต่เมื่อเราใช้หลักธรรมบ่อยๆ ก็เปรียบเทียบ

ว่า เรามีياسามัญประจำบ้านเมื่อเราไม่สบายด้วยเหตุที่ทำให้เราเป็นทุกข์ เราก็สามารถหยิบยาสามัญประจำบ้านมาใช้ได้ คนเราก็เหมือนกันเมื่อมีทุกข์ความคับแค้นใจ เมื่อมีธรรมะอยู่ในใจแล้วก็สามารถที่จะนำธรรมะข้อนั้นมาเยียวยาในส่วนที่เราเป็นทุกข์นั้นได้ “คุณธรรมข้อนี้ผู้แต่งขยายความสำหรับผู้ครองเรือนได้ดีพอสมควร”

ข้อที่ 3 “ขันติ” ความอดทน “ขันติ” แปลว่าความอดทนความเข้มแข็ง เป็นหยุดความก้าวหน้ำอยู่ในตัว ถ้าเปรียบเทียบกับ ทมะ “ตัวทมะเหมือนเบรครถ ส่วนขันติเหมือนเครื่องยนต์ทั้งหมด” รถยนต์เมื่อเราเหยียบเบรคแต่ยังไม่ดับเครื่องก็ต้องคอยระวังว่าจะไหลหรือ จะไปอย่างไร แต่เมื่อเราดับเครื่องคือไม่ต้องกังวลแล้วว่าจะไปอย่างไรหรือไม่ นี่คือ ความต่างกัน (หน้า 63) “ผู้แต่งใช้หลักเหตุผล” หลักความจริงมาจับแล้วเขียนออกมายกประเด็นที่สำคัญให้คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย เพราะอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับหัวใจตัวเองแล้วระงับความเดือดดาลแห่งจิตลงได้หรือขับไล่อารมณ์ฝ่ายต่ำออกไปจากจิตใจนั้นแหละคือขันติเพราะฉะนั้นแล้วการมีเหตุผลในใจนั้นจึงทำให้เกิดขันติตรงกับแนวทางทางพระพุทธศาสนาคือคติคือความอดทนคือความอดกลั้นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นโอวาทปาฏิโมกข์ข้อหนึ่งนั่นเอง และ ผู้แต่งได้มาพูดถึงชีวิตของผู้ครองเรือนว่าคนครองเรือนต้องมีเรื่องที่จะต้องใช้เวลาอดทนอยู่มากมีหัวข้อใหญ่คือ “ 1) อดทนต่อความลำบาก 2) ทนต่อทุกข์เวทนา 3) คนทนต่อความเจ็บใจและ 4) อดทนต่ออานาจีเลส” (หน้า 71) โดยเฉพาะข้อที่ 1 อดทนกับความลำบากต้องเหนียวต้องหิวต้องกระหาย ถูกลมแดดผลกระทบเกินสบายเป็นทุกข์ทางกาย ส่วนข้อที่ 2 3 4 นั้นเป็นทุกข์ทางใจที่มากกระทบจิตใจของผู้ครองเรือนเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ผู้แต่งยกมาให้เราเห็นได้ง่าย

ข้อ 4 “จาคะ” ความเสียสละ หรือ “การสละออกจากใจ” ธรรมะข้อนี้แปลว่า แปลว่า การเสียสละมีอยู่ 2 อย่างก็คือ การสละวัตถุกับการสละอารมณ์การเสียสละนั้นมีหมายความว่าผู้ครองเรือนต้องรู้จักเสียสละที่ควรเสียสละรู้จักหาแล้วก็รู้จักใช้กินแล้วไม่ถำหรือถำแล้วไม่กินมีหวังเนำด้วยกันทั้งนั้น ถ้าให้ดีจะต้องรู้จักใช้ (หน้า 77) ผู้แต่งพยายามนำ “หลักการ” เสียสละตามที่พระพุทธเจ้าพระองค์ได้วางไว้คือ “จเซ ธน องค์กรสุสเหตุองค์ จเซ ชีวิต รกขมาโน องค์ ธน ชีวิตญจาปิ สพพ จเซ นโร ธรรมมนุสสรนโต : พิงสละทรัพย์ เพื่อรักษาอวัยวะ พิงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เมื่อเล็งเห็นประโยชน์สูงสุด พิงสละทั้งอวัยวะ และชีวิต เพื่อรักษาธรรมไว้” (จุ.ชา. (บาลี) 28/470/177) ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าธรรมะนั้นสูงกว่ำทรัพย์สินหรือชีวิตเราด้วยซ้ำ ภาคของเรือนชั้นในที่ผู้แต่งพยายามที่นำหลักการวิธีการและหลักปฏิบัติที่อยู่ด้วยกันสามารถนำไปใช้ได้บางส่วน เป็นการบ่งบอกถึงธรรมะที่แสดงถึงสภาวะอารมณ์ของสองฝ่าย แม้กระทั่งการทำงานเราก็จะมีการเจอผู้คนมากมายก็ต้องมีอารมณ์ทั้งดีทั้งไม่ดีและกลางๆ ผู้แต่งจึงพยายาม “ชี้ให้เห็น” ว่าคนเรานั้นอยู่ที่จิตใจอยู่ที่อารมณ์ที่ปรับปรุงแต่งทำให้การใช้ชีวิตจะดีหรือชั่วนั้นอยู่ที่สภาวะอารมณ์จึงใช้หลักธรรมะบูรณาการที่จะใช้ในการฝึกอบรมซึ่ง สามารถที่จะสงบสติอารมณ์และใช้หลักธรรมะได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง เป็น “เรือนภายใน”

ภาคเรือนชั้นนอก

บทที่ 1 กล่าวถึง “แบบแปลน” ผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นว่า “การปลูกบ้านปลูกเรือน” จะรู้จักเลือกของเครื่องก่อสร้างเท่านั้นยังไม่พองานสำคัญยังมีอยู่อีกชิ้นหนึ่งคือเรื่องแบบแปลนเราจะเอาแบบไหนทรงอะไร ปลูกแบบกี่ชั้นกี่ห้อง เจาะประตูหน้าต่างตรงไหนต้องคิวางแผนไว้ในใจแล้วค่อยลงมือปลูกสมกับคำสั่งเสียของปู่ย่าตา

ยายที่ว่า “ให้ปลูกเรือนตามใจคนอยู่ให้แขวนอุ้มตามใจผู้นอน” ถูกใจเสร็จแล้วเสร็จเรื่องเรื่องไว้อยู่ที่เอาใจยากก็ลำบากเหมือนกัน (หน้า 93) ผู้แต่งได้ยกพระพุทธพจน์ชื่อว่า “ทราวาส ฆรา ทุกขา” (ขุ.ธ. (บาลี) 25/32/55) แปลเป็นไทยว่าครอบครัวไม่ดีนำทุกข์มาให้ “เป็นการเตือนเชิงให้สติ” ว่า การแต่งงานไม่ใช่ที่สุดของชีวิตคู่ แต่เป็นเพียงการเริ่มต้นการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน อย่างที่โบราณท่านกล่าวว่าคนเราจะมีทุกข์เพราะบ้านเรือน มี 3 เรื่อง 1. เมียชั่ว 2. นายชัง 3. หลังคารั่ว ข้อนี้ดูอาจจะดูเปรียบเปรยใช้วาจาแรงๆ แต่ความจริงแล้ว อาจจะเกิดขึ้นจริงแล้วก็ได้ ผู้แต่งจึงพยายามเตือนสติหรือ ใช้คำเหล่านี้มาชี้ให้พวกเราเห็นว่าการสร้างบ้านครองเรือนต้องรู้จักวางแผน ไม่ใช่อยู่ไปวันๆ อย่างไร้ประโยชน์ “ชั่วช่างชี ดีช่างพระ” แบบนี้ไม่ได้ผู้ครองเรือนต้องมีหลักสามข้อ คือ 1. ความสุข 2. ศักดิ์ศรี 3. วงศ์ตระกูล สามอย่างนี้เป็นลักษณะของการครอบครองเรือนที่บรรลุผล ครอบครัวถึงจะตั้งมั่นอยู่ได้ (หน้า 100) ท่านผู้แต่งได้ “ยกตัวอย่างให้เห็นชัดเพื่อนำไปปฏิบัติได้” การครองตน ครองเรือนของเจ้าชายสิทธัตถะสมัยพระองค์เป็นฆราวาส จนครองตนผนวชเป็นพระพุทธเจ้าได้ มีการวางแผนที่ดี มีการวางแผนในการครองเรือน และครองตนสามารถบรรลุพระโพธิญาณได้

บทที่ 2 “ความสุข” ของผู้ครองเรือน ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึง “ความสุขสมบูรณ์ตามพุทธวิถี” หมายความว่าครอบครัวจะมีความสุขชนิดที่เรียกว่า “สุขเต็ม” ได้จะต้องมี 4 หลักนี้คือ 1. มีทรัพย์ 2. แต่ทรัพย์ 3. ไม่มีหนี้ 4. ทำงานที่ไม่มีโทษรวม 4 หลักแต่ละหลักพระองค์ทรงวางข้อปฏิบัติกำกับให้ด้วย (หน้า 110) เราจะเห็นได้ว่าผู้แต่งพยายามนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาใช้เป็นหลักของการสร้างเรือนภายนอกไปด้วยคือ 1. ขยันทำมาหากิน 2. ให้อารักขาทรัพย์ 3. คบแต่คนดีเป็นมิตร 4. เลี่ยงชีพพอเหมาะ ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติให้ตนเป็นคนมีหลักได้รับประโยชน์จากการครองเรือนแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งเองมีความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความเห็นว่าเป็นพระพุทธร่องค์ทรงวางหลักปฏิบัติให้เหมาะสมให้เหมาะสมจะมีทั้งวิธีหาทรัพย์วิธีป้องกันทรัพย์จากภายนอกและวิธีป้องกันศัตรูภายในอีกด้วยทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาแล้วผู้เขียนกลับสนใจข้อที่ 3 คือ “การคบเพื่อนดีหรือการคบภักตมิตร” ข้อนี้ถือว่าเป็นข้อสำคัญในยุคปัจจุบันเพราะเป็นยุคโซเชียลมีเดีย (Social Media) คนสามารถที่จะเข้าถึงโลกแห่งอินเทอร์เน็ตได้ง่ายและมีเพื่อนไม่จำกัด เป็นจะต้องมีเพื่อนในห้องประชุม ในห้องเรียนหรือในที่ทำงานอย่างเดียว สามารถมีเพื่อนได้ทั่วโลกจากการเล่นโซเชียลมีเดีย (Social Media) เพราะฉะนั้นการคบมิตรหรือข้อที่บอกว่าการคบเพื่อนดีผู้แต่งเองก็ได้ยกข้อนี้ขึ้นมาว่าเป็นเรื่องสำคัญข้อหนึ่งโบราณท่านจึงบอกว่า “คบคนดีเป็นศรีแก่ตัวและคบคนชั่วพาทัวอัปปราง” ความอภัพของคนเราในการไร้ญาติขาดมิตรท่านระบายความรู้สึกลงในหัวเดียวกระเทียมลีบชนิดนั้น เหมือนกับว่าเพื่อนร่วมจิตร่วมใจไม่มี มีแต่ตัวคนเดียวจะทำอะไรได้เหมือนหัวกระเทียมลีบในทางศาสนาพุทธเจ้าทรงรับรองไว้เหมือนกันว่าการคบมิตรที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการมีชีวิตทรงสอนให้คบมิตรทุกคนแต่กำชับเพิ่มว่าในการคบนั้นให้เลือกคบแต่ภักตมิตรอย่าคบปาปมิตรข้อนี้แสดงให้เห็นว่าในสังคมที่เราจะรู้จักใครในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หรือว่าในการใช้ชีวิตนั้นการคบมิตรหรือการดูคนให้ออกก็เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่เราจะสามารถครองชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขได้ ส่วนข้ออื่นนั้นก็ลองดูในหนังสือตอนต่อไปสำหรับผู้เขียนเองคิดว่าข้อนี้สำคัญจึงยกขึ้นมาให้อ่านได้วิเคราะห์ต่อไปผู้แต่งได้กล่าวถึง “การอยู่ในสังคม” เพราะการอยู่ครองเรือนไม่ได้อยู่ในป่าในดงจำเป็นต้องอยู่กับผู้คนหมู่มาก หรือ อยู่ในหมู่บ้าน จำเป็นต้องรู้จักการเข้าสังคม ปัจจุบันนี้ก็มีอยู่

มาก เรียกภาษาบ้านๆ คือ “ภาษีสังคม” จำเป็นต้องจ่ายไม่ว่าจะเป็น กฐิน ผ้าป่า งานแต่ง งานบวช เป็นต้น ก่อนที่ท่านจะกล่าวถึงการทำบุญทางศาสนาท่านก็กล่าวถึงการทำพิธีกรรมหมายถึงว่า การใช้หนี้ส่วนที่ควรจะใช้ ได้แก่การเข้าสังคมของญาติ การรับแขกการทำบุญแก่ผู้ล่วงลับการเสียภาษีอากรแก่หลวงและการบวงสรวงเทวดา 5 ข้อนี้เป็นสิ่งที่ทำให้คนทุกคนในโลกนี้เข้าสังคมได้เป็นยุคโซเชียล (Social Media) เป็นสิ่งที่สำคัญ พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าการเข้าสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งที่เรควรปฏิบัติให้ถูกต้องจักสังคม (ปรีสนุตา) เป็นต้นซึ่งผู้แต่งได้ผนวกหลักการใช้ทรัพย์สำหรับผู้ครองเรือนไว้ดังนี้

1. เลี้ยงดูครอบครัว
2. เลี้ยงเพื่อนฝูง
3. บำบัดอันตราย
4. ทำพิธีกรรม
5. บริจาคทาน ตามที่กล่าวไว้ข้างบนแล้ว (หน้า165)

ส่วนหน้าที่ของสามี-ภรรยา (หน้า 195-197) นั้น ผู้อ่านก็ต้องไปอ่านเอง มีประเด็นที่น่าสนใจอย่างมาก สำหรับผู้สนใจในหนังสือเล่มนี้

4. บทวิจารณ์

หนังสือ “เรือนชั้นใน-เรือนชั้นนอก” ของ พ.อ. ปิ่น มุกกันต์ เป็นงานเขียนที่ใช้ภาษาร้อยเรียงอย่างเรียบง่ายแต่เปี่ยมด้วยปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการครองเรือนและการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมสมัย หนังสือแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ “เรือนชั้นใน” ซึ่งเปรียบได้กับด้านในของจิตใจ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และคุณสมบัติที่ควรมีของคู่ครอง และ “เรือนชั้นนอก” ซึ่งว่าด้วยเรื่องของการจัดสรรทรัพยากร การดำเนินชีวิตในสังคม และหน้าที่ของบุคคลในบ้านให้สอดคล้องกับหลักธรรม การจัดวางเนื้อหาในลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายว่า การครองเรือนอย่างมีความสุขมิใช่เพียงการสร้างบ้าน แต่คือการสร้าง “บ้านใจ” ที่มั่นคงด้วยธรรม

จุดเด่นที่โดดเด่นของหนังสือคือการสอดแทรกสำนวนโบราณ ภาษาพื้นบ้าน และคติธรรมไทยที่กำลังเลือนหายไปในยุคสมัยใหม่ เช่น คำเปรียบเทียบ “เรือน 3 น้ำ 4” หรือวาทะเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง ซึ่งผู้เขียนได้หยิบยกขึ้นมาอย่างแยบยล พร้อมกับเชื่อมโยงกับหลักธรรมในพระไตรปิฎกได้อย่างแนบเนียน การสื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่นผสมปรัชญาชีวิตแบบพุทธ ทำให้ผู้อ่านทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ในระดับจิตใจ อีกทั้งยังทำให้ผู้อ่านได้คิดถึงคุณค่าและบทบาทของสถาบันครอบครัวในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจที่หนังสือเล่มนี้ทำได้เป็นอย่างดีคือการยกตัวอย่างจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา เช่น หลักฆราวาสธรรม (สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ) รวมถึงอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับความอดทน ความเสียสละ และความจริงใจ ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ผู้เขียนไม่เพียงแต่ยกธรรมะมาอธิบาย หากแต่ยังแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ธรรมะนั้นในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการกับอารมณ์ ความขัดแย้ง หรือความท้าทายที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในสังคมก็ตาม ทำให้หนังสือเล่มนี้มีใช้เพียงตำราหลักธรรม หากแต่เป็นคู่มือชีวิตที่ใช้ได้จริง

อย่างไรก็ตาม แม้สำนวนภาษาของผู้เขียนจะดู “โบราณ” ไปบ้างสำหรับผู้อ่านยุคใหม่ แต่ก็ถือเป็นเสน่ห์เฉพาะตัวที่สะท้อนโลกทัศน์ของยุคสมัยหนึ่ง หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้เพียงแค่ให้ความรู้ด้านศาสนาและคุณธรรมเท่านั้น หากยังทำหน้าที่เป็นบันทึกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่สะท้อนค่านิยมของสังคมไทยในอดีตได้อย่างทรงคุณค่า โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าด้วยบทบาทของสามี ภรรยา การเลือกคู่ การเข้าสังคม และการปกครองตนเองภายในบ้าน หนังสือเล่มนี้จึงสมควรอย่างยิ่งต่อการนำมาใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ชีวิตครอบครัวสำหรับคนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบัน

5. บทสรุป

หนังสือ “เรือนชั้นใน-เรือนชั้นนอก” ของ พ.อ. ปิ่น มุกขนัตต์ ถือเป็นหนังสือที่ผสมผสานแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเข้ากับวิถีชีวิตครอบครัวอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและการยกตัวอย่างจากชีวิตจริง ผู้อ่านสามารถเข้าถึงหลักธรรมและนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเลือกคู่ครอง การดำรงชีวิตในบ้าน การจัดการความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว หรือการเข้าสังคมในฐานะผู้ครองเรือนที่มีศีลธรรม หนังสือเล่มนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า การครองเรือนอย่างสงบสุขนั้นมิใช่เรื่องของวัตถุหรือทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของจิตใจและคุณธรรมที่ต้องปลูกฝังและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาของหนังสือยังสะท้อนถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของผู้เขียนต่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย ทั้งในแง่ของปรัชญา แนวทางปฏิบัติ และประสบการณ์ชีวิตจริง โดยการเชื่อมโยงหลักธรรม เช่น ฆราวาสธรรม อิทธิบาท 4 หรือมงคล 38 เข้ากับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมเหล่านี้มิใช่เพียงเรื่องของศาสนาในเชิงนามธรรม แต่เป็นเครื่องมือแห่งสติปัญญาในการระคับระคองชีวิตให้ราบรื่นและเป็นสุข แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเพียงใดก็ตาม

อีกทั้ง หนังสือยังมีจุดแข็งในด้านการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยการสอดแทรกสุภาษิต คติธรรม และสำนวนพื้นบ้านเข้าไว้ในเนื้อหาอย่างมีศิลปะ ทำให้ผู้อ่านไม่เพียงได้ความรู้ทางธรรมะ แต่ยังสามารถซึมซับบรรยากาศของสังคมไทยดั้งเดิมในแบบที่หายากในหนังสือยุคปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ หนังสือเล่มนี้จึงมิใช่เพียงแค่อรรถาธิบาย แต่เป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอ่าน ศึกษา และนำไปใช้ในหลักสูตรด้านครอบครัวศึกษา ศาสนา หรือจริยธรรมได้อย่างกว้างขวาง

กล่าวโดยสรุป หนังสือ “เรือนชั้นใน-เรือนชั้นนอก” มิใช่เพียงงานเขียนธรรมดา แต่เป็นผลงานที่ส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมในระดับครัวเรือน ชุมชน และสังคม ผู้เขียนได้ทำหน้าที่เหมือนครูผู้ชี้ทางให้แก่ผู้ครองเรือนในโลกที่เต็มไปด้วยความสับสน หนังสือเล่มนี้ควรได้รับการสืบสานและนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงทางครอบครัว และความสงบสุขในชีวิตคู่ของคนไทยทั้งในวันนี้และอนาคต

บรรณานุกรม

ธีระพงษ์ มีไธสง. (2560). พระสงฆ์กับองค์เจ้าในการปฏิรูปหัวเมืองอีสานผ่านกลไกอำนาจรัฐ. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 34(3), 288-309.

ปิ่น มุกข์กันต์, พ.อ.. (2544). **เรือนชั้นใน - เรือนชั้นนอก หลักพุทธธรรมสำหรับชายหนุ่มหญิงสาวผู้ออกเรือน**. กรุงเทพฯ: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์.

_____. (2512). **วิธีพูดของข้าพเจ้า**. พระนคร: แพร่วิทยา.

_____. (2515). **คำพระ**. พระนคร: แพร่วิทยา.

_____. (2549). **มงคลชีวิต**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

_____. (2545). **บุษาคณิศจิตตวาท: ธรรมะตามสมัยนิยม**. ชลบุรี: กองทุนวิทยาทาน วัดเขาพุทธโคดม.

พรรณราย เรือนอินทร์. (2562). ‘**พันเอก ปิ่น มุกข์กันต์**’ จากลูกอีสานสู่นักรบ ผู้ปกป้องพุทธศาสนายุคสงครามเย็น. **หน้าประชาชื่น มติชนรายวัน**. สืบค้น 18 กันยายน 2562, จาก https://www.matichon.co.th/prachachuen/prachachuenscoop/news_1675437

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 12)**. กรุงเทพฯ: พุทธธรรม.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิราวรรณ นฤปติ. (2562). **พระพุทธศาสนาภาคอีสาน ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนถึงยุคสงครามเย็น**. สืบค้น 18 กันยายน 2562, จาก https://www.matichon.co.th/prachachuen/prachachuenscoop/news_1675437.